Obliczenia naukowe

Felix Zieliński 272336

Lista 1

Rozwiązania zadań z 1. listy na przedmiot Obliczenia Naukowe. Programy zostały napisane w języku Julia oraz, gdy było to konieczne, w C.

Zadanie 1.

a. Wyznaczanie iteracyjne epsilonów maszynowych wraz z porównaniem z wartościami zwracanymi przez funkcję esp() oraz z danymi z headera float.h jezyka C.

Iteracyjnie dzielę wartość zmiennej `macheps` przez dwa, zaczynając od wartości 1 w danym typie zmiennoprzecinkowym, dopóki warunek pętli while `1 + macheps > 1` jest spełniony.

Typ zmiennoprzecinkowy	Wyznaczona wartość macheps	eps()	<float.h>
16	0.000977	0.000977	brak
32	1.1920929e-7	1.1920929e-7	1.1920929e-07
64	2.220446049250313e-16	2.220446049250313e-16	2.2204460492503131e-16

Moje wyniki zgadzają się z prawdziwymi wartościami, co wskazuje na to, że metoda iteracyjna jest dość dokładna.
Wyznaczony epsilon maszynowy pomaga w ustaleniu precyzji zapisu liczb zmiennoprzecinkowych, gdyż jest odległością od 1 do następnej liczby możliwej do zaprezentowania w danym typie. Im mniejsza będzie ta wartość, tym większa będzie precyzja względna obliczeń.

b. Wyznaczenie iteracyjnie liczby maszynowej eta wraz z porównaniem z wartościami zwracanymi przez funkcję nextfloat()

Iteracyjnie dzielę wartości zmiennej `eta` przez dwa począwszy od wartości zmiennej równej 1, dopóki warunek pętli while `eta > 0` jest spełniony.

Typ zmiennoprzecinkowy	Wyznaczona wartośc eta	nextfloat()
16	6.0e-8	6.0e-8
32	1.0e-45	1.0e-45
64	5.0e-324	5.0e-324

Wartości zwrócone przez

1. `floatmin(Float32)` - 1.1754944e-38

2. `floatmin(Float64)` - 2.2250738585072014e-308

Tutaj również moje wyniki zgadzają się z prawdziwymi wartościami.
Liczba eta odpowiada najmniejszej zdenormalizowanej liczbie dodatniej reprezentowanej w podanej arytmetyce zmiennopozycyjnej. Jest zdenormalizowana, czyli bity cechy mają wartość 0.
Natomiast wartości zwrócone przez `floatmin` są odpowiednikiem tej wartości, ale znormalizowanej, dlatego jej wartości są większe.

c. Wyznaczenie iteracyjne liczby MAX wraz z porównaniem z wartościami zwracanymi przez funckje floatmax() oraz z danymi z headera float.h języka C.

Iteracyjnie mnożę wartości zmiennej `max`, aż stanie się ona równa wartości `isinf`. Następnie, w celu poprawienia dokładności obliczeń, dodaję do poprzedniej wartości `max` $\frac{x}{k}$, gdzie `k = 2, 4, ...`, aż `max` będzie równa `isinf`.

Typ zmiennoprzecinkowy	Wyznaczona wartośc max	floatmax()	<float.h>
16	6.55e4	6.55e4	brak
32	3.4028235e38	3.4028235e38	3.40282347e+38
64	1.7976931348623157e308	1.7976931348623157e308	1.7976931348623157e+308

Moje wyniki zgadzają się z wartościami zwróconymi przez `floatmax()` oraz z headera `float.h`.

Zadanie 2. Sprawdzenie, czy twierdzenie Kahana jest poprawne.

Twierdzenie to mówi, że epsilon maszynowy można uzyskać, obliczając wartość

$$3 * (4/3 - 1) - 1$$

w odpowiedniej arytmetyce zmiennoprzecinkowej. Sprawdzenia dokonuję obliczając tę wartość dla wartości rzutowanych na podany typ. Jedynkę otrzymuję funkcją `one`.

Typ zmiennoprzecinkowy	Wyznaczona wartość	eps()
16	-0.000977	0.000977
32	1.1920929e-7	1.1920929e-7
64	-2.220446049250313e-1	2.220446049250313e-16

Obliczone wyniki praktycznie pokrywają się z prawdziwymi wartościami - nie licząc znaku. Zmiana znaku dla typów `Float16` oraz `Float64` wynika z ilości bitów znaczących w tych typach (odpowiednio, 10 oraz 52). Ponadto, rozwijając 4/3 binarnie, otrzymamy 1.(10). To powoduje, że ostatnią cyfrą mantysy w tych typach będzie 0, co zmienia znak na przeciwny. Tak więc, gdy weźmiemy moduł z obliczonych wartości, otrzymamy poprawne wyniki, więc twierdzenie Kahana w rzeczywistości jest poprawne.

Zadanie 3. Sprawdzenie, czy w arytmetyce `Float(64)` liczby zmiennopozycyjne sa równomiernie rozmieszczone.

Najprostszym, a zarazem najdłuższym obliczeniowo rozwiązaniem jest iteracja przez wszystkie liczby z danego przedziału w celu porównania z wartościami `nextfloat`. Szybciej jednak jest porównać cechy pierwszej oraz ostatniej liczby z przedziału. Jeśli byłyby inne, wykluczyłoby to równomierny rozkład liczb w tym przedziale.

Funkcja potwierdza, że cechy są takie same. Ponadto wypisałem kilka początkowych liczb, co dalej potwierdza równomierne rozmieszczenie:

$$0011111111110000000000000000000000000000000000000000000000000000$$

$$0011111111110000000000000000000000000000000000000000000000000001$$

$$0011111111110000000000000000000000000000000000000000000000000010$$

$$0011111111110000000000000000000000000000000000000000000000000011$$

$$0011111111110000000000000000000000000000000000000000000000000100$$

Wiem, że przesunięcie cechy dla Float64 wynosi 1023. Mantysa ma 52 bity znaczące. Z tych informacji mogę wyliczyć, jak rozmieszczone są liczby w danym przedziale. Używam do tego wzoru $2^{\text{cecha}-1023} * 2^{-52}$. Wyliczone z tego wzoru kroki prezentują się następująco:

$$[0.5, 1] - 1.1102230246251565e - 16$$

$$[1, 2] - 2.220446049250313e - 16$$

$$[2, 4] - 4.440892098500626e - 16$$

Odległości pomiędzy kolejnymi liczbami rosną wraz ze zwiększaniem się cechy, co jest zgodne ze standardem IEEE754, w którym liczby są reprezentowane z dokładnością różną w zależności od przedziału. Dokładność ta jest tym większa, im bliższe zeru są liczby.

Zadanie 4. Znalezienie w arytmetyce `Float(64)` liczbę zmiennopozycyjną `x` w przedziale `1 < x < 2` taką, że $x * (1/x) \neq 1$, a także najmniejszej takiej liczby. Iteracyjnie sprawdzam kolejne wyniki działania $x * (1/x) \neq 1$, iterując po `x` przy użyciu funkcji `nextfloat`. Gdy tylko wynik będzie różny od 1, zwracam go, tym samym otrzymując najmniejszą wartość w zadanym przedziale.
Najmniejsza znaleziona przeze mnie liczba w przedziale (1, 2):

`1.000000057228997`

Niepoprawny wynik działania jest spowodowany niedokładnością, jaką są obarczone działania na liczbach zmiennoprzecinkowych. Trzeba zachować więc ostrożność podczas wykonywania obliczeń i brać pod uwagę, że mogą być one nieidealne, bądź tak je przekształcać, aby obliczenie ich nie stanowiło problemu.

Zadanie 5. Obliczanie iloczynu skalarnego dwóch wektorów na cztery rózne sposoby.
Zaimplementowałem każdy z podanych w poleceniu sposobów, tak więc funkcja `a` liczy "w przód", od pierwszych indeksów, funkcja `b` "w tył", analogicznie, a `c` oraz `d` liczą, odpowiednio, od największego do najmniejszego oraz od najmniejszego do największego względem ich wartości absolutnej.

Sposób	Float32	Float64	Wartość prawidłowa
1	-0.3472038161853561	1.0251881368296672e-10	-1.00657107000000e-11
2	-0.3472038162872195	-1.5643308870494366e-10	-1.00657107000000e-11
3	-0.3472038162872195	0.0	-1.00657107000000e-11
4	-0.3472038162872195	0.0	-1.00657107000000e-11

Jak widać w tabeli, żaden ze sposobów liczenia nie dał dokładnego wyniku, niezależnie od zastosowanej arytmetyki (`Float32` bądź `Float64`, chociaż ten drugi pozwolił na uzyskanie wyniku bliższego prawdziwej wartości). Widać również, że kolejność wykonywania działań wpływa na wynik.

Zadanie 6. Obliczanie wartości funkcji w arytmetyce `Float64` dla kolejnych wartości argumentu x. Zadane funkcje:

$$f(x) = \sqrt{x^2 + 1} - 1$$

$$g(x) = \frac{x^2}{\sqrt{x^2 + 1} + 1}$$

Powyższe funkcje zaimplementowałem w niezmienionej formie, używając `Float64`.

Wartość x	f(x)	g(x)
8^{-1}	0.0077822185373186414	0.0077822185373187065
8^{-2}	0.00012206286282867573	0.00012206286282875901
8^{-3}	1.9073468138230965e-6	1.907346813826566e-6
8^{-4}	2.9802321943606103e-8	2.9802321943606116e-8
8^{-5}	4.656612873077393e-10	4.6566128719931904e-10
8^{-6}	7.275957614183426e-12	7.275957614156956e-12
8^{-7}	1.1368683772161603e-13	1.1368683772160957e-13
8^{-8}	1.7763568394002505e-15	1.7763568394002489e-15
8^{-9}	0.0	2.7755575615628914e-17
8^{-10}	0.0	4.336808689942018e-19

Jak można zaobserwować, funkcja `f` już przy 8^{-9} jest równa 0. Do tego momentu, obie funkcje mają zbliżone wartości. Funkcja `f` traci dokładność przez operowanie na małych liczbach - odejmowanie od pierwiastka, który w pewnym momencie zostaje przybliżony do 1, wartości 1. Możnaby temu zapobiec poprzez odpowiednie przekształcenie równania - np z `f(x)` do `g(x)`, co pozwoliłoby na zachowanie większej prezycji obliczeń.

Zadanie 7. Obliczenie przybliżonej wartości pochodnej w punkcie x, używając wzoru:

$$f'(x_0) \approx \tilde{f}'(x_0) = \frac{f(x_0+h) - f(x_0)}{h}$$

Funkcja, której pochodną należało obliczyć, to

$$f(x) = sinx + cos3x$$

w punkcie `x = 1` oraz błędów przybliżeń. Pochodna jest obliczana ze wzoru:

$$f'(x) = cosx - 3sin3x$$

Obliczona dokłada wartość pochodnej w $x_0 = 1$ to

0.11694228168853815

Zaimplementowałem funkcję, która oblicza wartość funkcji `f(x)` dla zadanej wartości `x`, a także taką liczącą przybliżoną wartość pochodnej oraz błąd. Dokładna wartość pochodnej jest przechowywana w zmiennej globalnej.

Wartość h	Wartość $1+h$	pochodna	błąd
2^{-0}	2.0	2.0179892252685967	1.9010469435800585
2^{-1}	1.5	1.8704413979316472	1.753499116243109
2^{-2}	1.25	1.1077870952342974	0.9908448135457593
2^{-3}	1.125	0.6232412792975817	0.5062989976090435
2^{-4}	1.0625	0.3704000662035192	0.253457784514981
2^{-5}	1.03125	0.24344307439754687	0.1265007927090087
2^{-6}	1.015625	0.18009756330732785	0.0631552816187897
2^{-7}	1.0078125	0.1484913953710958	0.03154911368255764
2^{-8}	1.00390625	0.1327091142805159	0.015766832591977753
2^{-9}	1.001953125	0.1248236929407085	0.007881411252170345
2^{-10}	1.0009765625	0.12088247681106168	0.0039401951225235265
2^{-11}	1.00048828125	0.11891225046883847	0.001969968780300313
2^{-12}	1.000244140625	0.11792723373901026	0.0009849520504721099
2^{-13}	1.0001220703125	0.11743474961076572	0.0004924679222275685
2^{-14}	1.00006103515625	0.11718851362093119	0.0002462319323930373
2^{-15}	1.000030517578125	0.11706539714577957	0.00012311545724141837
2^{-16}	1.0000152587890625	0.11700383928837255	6.155759983439424e-5
2^{-17}	1.0000076293945312	0.11697306045971345	3.077877117529937e-5
2^{-18}	1.0000038146972656	0.11695767106721178	1.5389378673624776e-5

2^{-19}	1.0000019073486328	0.11694997636368498	7.694675146829866e-6
2^{-20}	1.0000009536743164	0.11694612901192158	3.8473233834324105e-6
2^{-21}	1.0000004768371582	0.1169442052487284	1.9235601902423127e-6
2^{-22}	1.000000238418579	0.11694324295967817	9.612711400208696e-7
2^{-23}	1.0000001192092896	0.11694276239722967	4.807086915192826e-7
2^{-24}	1.0000000596046448	0.11694252118468285	2.394961446938737e-7
2^{-25}	1.0000000298023224	0.116942398250103	1.1656156484463054e-7
2^{-26}	1.0000000149011612	0.11694233864545822	5.6956920069239914e-8
2^{-27}	1.0000000074505806	0.11694231629371643	3.460517827846843e-8
2^{-28}	1.0000000037252903	0.11694228649139404	4.802855890773117e-9
2^{-29}	1.0000000018626451	0.11694222688674927	5.480178888461751e-8
2^{-30}	1.0000000009313226	0.11694216728210449	1.1440643366000813e-7
2^{-31}	1.0000000004656613	0.11694216728210449	1.1440643366000813e-7
2^{-32}	1.0000000002328306	0.11694192886352539	3.5282501276157063e-7
2^{-33}	1.0000000001164153	0.11694145202636719	8.296621709646956e-7
2^{-34}	1.0000000000582077	0.11694145202636719	8.296621709646956e-7
2^{-35}	1.0000000000291038	0.11693954467773438	2.7370108037771956e-6
2^{-36}	1.000000000014552	0.116943359375	1.0776864618478044e-6
2^{-37}	1.000000000007276	0.1169281005859375	1.4181102600652196e-5
2^{-38}	1.000000000003638	0.116943359375	1.0776864618478044e-6
2^{-39}	1.000000000001819	0.11688232421875	5.9957469788152196e-5
2^{-40}	1.0000000000009095	0.1168212890625	0.0001209926260381522
2^{-41}	1.0000000000004547	0.116943359375	1.0776864618478044e-6
2^{-42}	1.0000000000002274	0.11669921875	0.0002430629385381522
2^{-43}	1.0000000000001137	0.1162109375	0.0007313441885381522
2^{-44}	1.0000000000000568	0.1171875	0.0002452183114618478
2^{-45}	1.0000000000000284	0.11328125	0.003661031688538152
2^{-46}	1.0000000000000142	0.109375	0.007567281688538152
2^{-47}	1.000000000000007	0.109375	0.007567281688538152
2^{-48}	1.0000000000000036	0.09375	0.023192281688538152
2^{-49}	1.0000000000000018	0.125	0.008057718311461848
2^{-50}	1.0000000000000009	0.0	0.11694228168853815
2^{-51}	1.0000000000000004	0.0	0.11694228168853815
2^{-52}	1.0000000000000002	-0.5	0.6169422816885382
2^{-53}	1.0	0.0	0.11694228168853815
2^{-54}	1.0	0.0	0.11694228168853815

Jak można zauważyć, najlepsza dokładność jest dla `h = 2^{-28}`, gdyż rząd wielkości błędu jest najmniejszy (wynosi `10^{-9}`). Potem błąd zaczyna rosnąć, aż będzie on wielkości dokładnej wartości pochodnej. Dzieje się tak, ponieważ bardzo małe liczby w formacie zmiennoprzecinkowym mają niewystarczającą liczbę cyfr znaczących, co powoduje utratę dokładności podczas obliczeń, zwłaszcza podczas odejmowania liczb o niewielkiej różnicy w wartości.

Wnioski ogólne

Przy obliczeniach na liczbach zmiennopozycyjnych należy zachować szczególną ostrożność. Może dojść do dużych zaokrągleń, a co za tym idzie - błędów w obliczeniach, zwłaszcza przy działaniach na liczbach sobie bliskich. Warto więc się zastanowić nad przekształceniem równania, bądź zmianą typu zmiennej.